

# Tatry rok po víchrici



Už v prvých dňoch a týždňoch po víchrici v Tatrách 19. novembra a 2004 došlo k výraznej rôznorodosti názorov na dve kľúčové otázky: (1) akým spôsobom odstraňovať následky vetrovej kalamity v lesoch Tatranského národného parku (TANAP) a (2) akým smerom sa má uberať jeho ďalší rozvoj. Faktory a dokumenty, ktoré o tejto problematike koncom roku 2005 publikovala Štátna ochrana prírody SR v *Monografických štúdiách o národných parkoch*, číslo 5 ukazujú, že existuje mnoho príčin, ktoré viedli k diferenciácii názorov odborných lesníckych organizácií, štátnej ochrany prírody a mimovládnych organizácií na postup odstraňovania následkov kalamity v lesoch TANAP-u. Medzi hlavné príčiny patrí neschválená zonácia TANAP-u, rozdielny pohľad na poslanie TANAP-u, odkladanie schválenia Programu starostlivosti o TANAP, nejednoznačnosť právnych predpisov vo vzťahu k starostlivosti o prírodu a krajinu TANAP-u a ku kompetenciám zodpovednej organizácie vo veciach národného parku.

V súvislosti s rozvojovými tlakmi na Tatry sa výrazne prejavila rozličnosť názorov na poslanie a ciele národného parku. Nie sú jednotné názory ani na úlohu človeka v udržateľnom rozvoji ochranného pásma národného parku, na funkciu mŕtveho dreva v prírodných rezerváciách alebo A zónu národného parku, na divočinu v Tatrách, na diferencovanú ochranu podľa manažérskych zón a ekologicko-funkčných priestorov, na to, čo je pôvodná tvár prírody TANAP-u, na prioritu funkcií v národnom parku a pod. Do tej istej rieky sa nedá dvakrát vstúpiť. V meniacich sa ekologických podmienkach ani tvár prírody TANAP-u pred 50 rokov nemožno obnoviť. Ak je však vhodná spoločenská a politická vôľa, možno sa poučiť z dynamiky udalostí. S plynutím času málokto si pamätá konkrétne fakty. V mysliach sa uchovávajú skôr osobné dojmy a pocity, ktoré môžu prerásť do nostalgických spomí-

nok. Spor o TANAP sa vedie v mene ochrany prírody, preto vo verejnosti silnie presvedčenie, že sa tento spor dotýka každého ochrancu prírody.

Pri hodnotení uplynulého roka vyskytujú sa aj názory, že vznik Štátnych lesov TANAP-u v roku 1995 na úkor bývalej Správy TANAP-u znamenal omyl, z ktorého mohli prosperovať jednotlivci i organizácia. Spor o zónu A, v ktorej sa má príroda ponechať na prirodzený vývoj, a zónu B, v ktorej sa má uskutočňovať starostlivosť o lesné ekosystémy prírody blízkymi postupmi, spočíva v tom, že Štátne lesy TANAP-u chápu ochranu lesa ako dôsledný boj proti škodcom lesa (biotické a abiotické činitele poškodzujúce lesné porasty), zatiaľ čo Správa TANAP-u chápe ochranu lesnej prírody ako starostlivosť o prírodné dedičstvo Slovenskej republiky a Európy. Spor o národný park v podstate nie je sporom ekonomickým, ale etickým. V súčasnom prevažujúcom trende idealizovania konzumnej spoločnosti tu ide o vzťah človeka a spoločnosti k hodnotám prírody.

## Pohľad Svetovej únie ochrany prírody (IUCN)

Začiatkom roku 2005 bolo už evidentné, že silnejšie rozvojové tendencie vo Vysokých Tatrách môžu ohroziť samotnú existenciu TANAP-u. S pomocou oficiálnych stanovísk rezortu hospodárstva sa začali v Tatrách výrazne uplatňovať politické a ekonomické skupinové záujmy negujúce záujmy ochrany prírodného dedičstva Tatier. V podstate spočívali vo vidine ďalšieho rozširovania infraštruktúry cestovného ruchu. Významné miesto v týchto predstavách malo anachronické oživovanie požiadaviek na výstavbu zariadení pre zimné športy, odpočívajúce parametrom zariadení pre zimné olympijské hry. Spočiatku opatrne, potom otvorene pod rúškom pomoci „víchricou skúšaným Tatrám“, sa vo Vysokých Tatrách začali etablovať slovenské i

národné finančné skupiny. Podnikatelia v cestovnom ruchu pochopili príležitosť a otvorili náručie novým investorom. Vychádzali z poznania, že ak po celom Slovensku rastú nové firmy, obchodné domy a cesty, prečo by práve Tatry mali byť výnimkou. Za tejto situácie na základe pozvania slovenských členských organizácií IUCN a so súhlasom Ministerstva životného prostredia SR sa v apríli 2005 uskutočnila misia zástupcov IUCN v TANAP-e. Na základe podrobnej analýzy súčasného stavu TANAP-u misia IUCN predložila MŽP SR správu a odporúčania so žiadosťou, aby o tomto bola informovaná vláda SR. Dňa 15. novembra 2005 sa v Bratislave uskutočnilo rokovanie k odporúčaniam IUCN medzi zástupcami Ministerstva životného prostredia SR, Ministerstva pôdohospodárstva SR, Slovenským národným komitétom IUCN a zástupcami tretieho sektora.

Cieľom misie IUCN bolo posúdiť postavenie TANAP-u vo vzťahu ku kategóriám chránených území IUCN, konkrétne ku kategórii II. národný park. Následky víchrice z 19. novembra 2004 vyvolali spor o postavení a prioritách funkcií v TANAP-e, čo viedlo k diferencovaniu názorov na manažment územia postihnutého vetrovou kalamitou a na možnosti ďalšieho rozvoja rekreačných, zdravotno-liečebných, turistických a športových funkcií v národnom parku, kde prioritnou funkciou je ochrana prírody. Odporúčania IUCN sledujú zachovanie vysokých prírodných a kultúrnych hodnôt TANAP-u.

## Postavenie Tatier

**Odporúčanie 1:** Pripraviť vyhlásenie o hodnotách TANAP-u a presadzovať ho na slovenskej a medzinárodnej úrovni. Vyhlásenie má tvoriť základ pre všetky budúce manažmentové stratégie a plány v národnom parku.

**Odporúčanie 2:** Akékoľvek návrhy na zasahovanie, vrátane zabezpečenia infraštruktúry, by nemali oslabiť



Nad Tatranskou Poliankou (november 2004)



... po roku (november 2005)

nár odné a medzinárodné kultúrne a environmentálne postavenie TANAP-u.

**Realizácia:** Vláda SR samostatným vyhlásením potvrdí osobitnú hodnotu a postavenie TANAP-u.

#### Postavenie TANAP-u

**Odporúčanie 3:** Vláda SR by mala posilniť manažmentové ciele TANAP-u prostredníctvom nového zákona

**Realizácia:** Každý rozvojový projekt, ktorý môže významne ovplyvniť biotopy chráneného územia alebo navrhnuté územia v rámci NATURA 2000, povinne podlieha procesu posudzovania podľa zákona NR SR číslo 127/1994 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (odporúčanie 6). KÚ ŽP na Slovensku rozhodujú vo veciach ochrany prírody a krajiny na základe

#### Usporiadanie rozhodovacieho procesu

**Odporúčanie 10:** Pre TANAP by sa mal ustanoviť nový orgán s výkonnou právomocou vo všetkých záležitostiach TANAP-u. Jeho radu by mali tvoriť zástupcovia všetkých hlavných podnikateľov v TANAP-e.

**Realizácia:** V súlade s § 64 a § 65 zákona NR SR číslo 543/2002 Z. z. MŽP SR, ako ústredný orgán štát-



Nová Polianka (no vember 2004)



... po roku (november 2005)

a predpisov, za účelom naplnenia požiadaviek kladebných na územie IUCN kategórie II.

**Odporúčanie 4:** Vláda SR, ako zodpovedný orgán, by mala ustanoviť taký systém riadenia pre TANAP, ktorý by bol schopný odolávať tlakom na rozvoj zo strany podnikateľov a iných záujemcov, znemožňujúci plnenie cieľov ochrany prírody a prírodného dedičstva.

**Odporúčanie 5:** Vláda SR by mala prijať a uskutočňovať systém náhrady súkromným a obecným vlastníkom za znemožnenie príležitostí na získavanie príjmov a zabezpečiť pre túto kompenzáciu potrebné zdroje.

**Realizácia:** Nástrojom na dosiahnutie diferencovaných cieľov manažmentu (starostlivosti) o národný park je nové zónovanie územia, s primeranou rozlohou najprísnejšie chráneného územia (zóna A), vyhlásené MŽP SR, ako aj nový Program starostlivosti o TANAP, ktorý bude schválený vládou SR v roku 2006 (odporúčanie 3). MŽP SR v rámci kompetencií vyplývajúcich zo zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny môže ustanoviť taký systém riadenia TANAP-u, ktorý, na rozdiel od súčasného stavu, podstatne posilní právomoci Správy TANAP-u, s cieľom účinného tlmenia tlakov na jednostranný rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu zo strany podnikateľov (odporúčanie 4). Vláda SR podľa platných predpisov vyčlení v štátnom rozpočte pre MŽP SR potrebné finančné zdroje na kompenzáciu ujmy za obmedzenie vlastníckych práv (najmä hospodárenia) súkromným vlastníkom pozemkov v národnom parku (odporúčanie 5).

#### Význam nariadení EÚ NATURA 2000

**Odporúčanie 6:** Pred prijatím akýchkoľvek rozhodnutí o rozvoji v územiach navrhnutých do sústavy NATURA 2000 alebo rozhodnutí, ktoré môžu ovplyvniť navrhnuté územia vnútri národného parku, musia byť návrhy rozvoja podrobené „príslušnému ohodnoteniu“.

**Odporúčanie 7:** Krajský úrad (KÚ) po porade s príslušnými ministerstvami by mal vypracovať určitý stimulačný plán starostlivosti o územia NATURA 2000. Existujú vhodné modely v iných krajinách, napríklad Plán starostlivosti o škótske prírodné dedičstvo.

de odbornej dokumentácie ochrany prírody a krajiny, medzi ktoré patrí aj program starostlivosti o národný park, schvaľovaný vládou SR (odporúčanie 7).

#### Zónovanie národného parku

**Odporúčanie 8:** Systém zónovania TANAP-u má vychádzať z princípov biosférických rezervácií UNESCO a systému kategórií IUCN. Má byť nástrojom na zachovanie hodnôt TANAP-u, na uplatnenie stratégie starostlivosti a plánu starostlivosti a má byť základom pre činnosti v území národného parku, vrátane stupňa zásahu.

**Odporúčanie 9:** Súčasný systém zónovania má byť ihneď nahradený novým systémom. Prvoradý cieľ ochrany prírody sa má uplatniť najmenej na troch štvrtinách územia, manažment na ostatnom území národného parku by nemal byť v rozpore s jeho prvoradým cieľom. Malo by sa vypracovať nariadenie o nárazníkovej zóne vo východnej a západnej časti národného parku. Táto úprava sa môže uskutočniť len po dohode s vlastníckimi a manažérmi územia.

**Realizácia:** Súčasťou nového Programu starostlivosti o TANAP bude aj nové zónovanie územia národného parku, prihliadajúce na zásady zónovania biosférických rezervácií a požiadaviek na manažmentovú kategóriu národného parku II podľa IUCN (odporúčanie 8). Nové zónovanie TANAP-u bude vyhlásené MŽP SR v roku 2006. Podľa § 19 ods. 1 zákona NR SR číslo 543/2002 Z. z. na celom území národného parku je ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti, čiže je prvoradým cieľom. Manažment v ochrannom pásme národného parku, kde platí 2. stupeň ochrany, nie je v rozpore s prvoradým cieľom ochrany prírody v národnom parku. Vo východnej a západnej časti TANAP-u nie je potrebné vyhlasovať nárazníkovú zónu, pretože vo východnej časti TANAP-u je vyhlásené ochranné pásmo národného parku a v severovýchodnej časti túto funkciu plní priliehajúce ochranné pásmo Pieninského národného parku. V západnej časti TANAP-u funkciu nárazníkovej zóny plní ochranné pásmo Národnej prírodnej rezervácie Suchá dolina (odporúčanie 9).

nej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny, v rámci svojej kompetencie môže zriadiť Riaditeľstvo TANAP-u a poveriť ho výkonnými právomocami orgánu ochrany prírody a krajiny. Poradný orgán Riaditeľstva TANAP-u by mali tvoriť renomovaní nezávislí experti na problematiku ochrany jednotlivých zložiek tatranskej prírody i celých ekosystémov, ako aj na manažment národných parkov a interpretácií ich hodnôt. Pre tento región by mala vzniknúť Rada pre trvalo udržateľný rozvoj (TUR), v ktorej by mali mať pomerné zastúpenie samosprávne orgány obcí, podnikatelia, vlastníci a užívatelia lesov, mimovládne organizácie ochrany prírody a vedeckí pracovníci.

#### Proces plánovania starostlivosti a tvorby plánov

**Odporúčanie 11:** Navrhovaný orgán TANAP-u by mal pripraviť pre celé územie národného parku jediný strategický plán, vzťahujúci sa na činnosti vo všetkých oblastiach dotýkajúcich sa hodnôt TANAP-u. Následne tento orgán by mal schváliť spôsob organizovania konzultačných porád. V prípade sponných otázok rozhoduje orgán, ktorému TANAP podlieha.

**Realizácia:** Strategický plán starostlivosti o TANAP je súčasťou pripravovaného Programu starostlivosti o TANAP, ktorý v roku 2006 schválila vláda SR. Kompetencie poradného orgánu Riaditeľstva TANAP-u vyplývajú zo štatútu schváleného MŽP SR.

#### Lesníctvo

**Odporúčanie 12:** Prvotným cieľom lesníckeho manažmentu v TANAP-e by mal byť rozvoj a zachovanie prírodných a prírode blízkych lesných ekosystémov. Dosiahnutie tohto cieľa si bude vyžadovať rozdielnu mieru zásahov a uplatňovanie vybraných pôvodných druhov drevín, bez použitia chemických prostriedkov.

**Odporúčanie 13:** Mal by sa vypracovať aj dlhodobý plán rozvoja lesníctva. Využiť by sa mali skúsenosti MVO, FAO a IUCN.

**Odporúčanie 14:** Mal by sa vypracovať podporný projekt umožňujúci odovzdanie pôdy predstaviteľom verejnosti alebo podporujúci účinnejšiu prírodu blízku starostlivosti o les.

**Odporúčanie 15:** V územiach navrhovaného zónovania so 4. a 5. stupňom ochrany by sa nemali odstraňovať vyvrátené a polámané stromy a nemali by sa uskutočňovať umelé obnovné opatrenia. V území s 3. stupňom ochrany by sa malo ponechať 50 % padnu-

Možnosť odpredaja a hospodárenia v lesoch vo vlastníctve štátu upravuje lesný zákon a jeho príslušné vykonávacie predpisy. Odpredaj lesnej pôdy v súkromnom alebo vo vlastníctve spoločností (urbáriaty, lesné spoločnosti) predstaviteľom verejnos-

hované rozšírenie lyžiarskych zjazdoviek musí byť podrobené procesu posudzovania EIA, s prihliadnutím na priame a nepriame vplyvy na životné prostredie, posúdenia rozloženia snehovej pokrývky pozdĺž zjazdoviek a požiadaviek na umelé zasnežovanie a vodu.



Hotel Šport a Bellvue v Hornom Smokovci (november 2004)



... po roku (november 2005)

tých a poškodených stromov. Vo vytváraní nárazníkovej zóny môžu sa všetky padnuté a poškodené stromy odstrániť a na dosiahnutie úspešnej prirodzenej obnovy sa môžu uplatňovať potrebné opatrenia.

**Realizácia:** Starostlivosť o lesy v národnom parku sa uskutočňuje podľa schválených lesných hospodárskych plánov. Ochrana prírody uplatňuje už v procese spracovania lesného hospodárskeho plánu požiadavky na zachovanie prírodných a prírode blízkych lesných ekosystémov a na uplatňovanie prírode blízkych obnovných a pestovateľských postupov v diferencovane podľa zón ochrany prírody (odporúčanie 12). Dlhodobý plán rozvoja lesníctva pre národné parky Slovenska doteraz nebol spracovaný. Plán rozvoja lesníctva v TANAP-e, obsiahnutý v schválených lesných hospodárskych plánoch, platí na obdobie desiatich rokov. Záujmy a požiadavky ochrany prírody vo vzťahu k lesnému hospodárstvu v TANAP-e sú obsiahnuté v Programe starostlivosti o TANAP, ktorého platnosť je tiež desať rokov. Proces schvaľovania lesného hospodárskeho plánu upravuje lesný zákon. Účastníkmi konania v tomto procese sú orgány ochrany prírody a krajiny, ktoré vo svojich rozhodovaniach sa opierajú o odborné podklady Správy TANAP-u (napríklad Program starostlivosti o TANAP) a prihládajú aj na stanoviská mimovládnych organizácií. Mimovládne organizácie ochrany prírody nie sú priamymi účastníkmi procesu prípravy a schvaľovania lesného hospodárskeho plánu. Svoje stanoviská však prostredníctvom orgánu ochrany prírody a krajiny a orgánu lesného hospodárstva môžu uplatniť v procese prípravy lesného hospodárskeho plánu v tzv. základnom protokole k vypracovaniu lesného hospodárskeho plánu (odporúčanie 13).

ti (MVO) podlieha procesu vzájomnej dohody formou kúpno-predajnej zmluvy (odporúčanie 14). Správa TANAP-u uplatnila diferencovaný prístup k manažmentu územia TANAP-u postihnutého vetrovou kalamitou. V zóne A s 5. stupňom ochrany sa celá kalamitná plocha ponecháva bez zásahu na ďalší samovoľný vývoj. V B zóne so 4. stupňom ochrany sa ponecháva 30 % kalamitnej biomasy. V C zóne s 3. stupňom ochrany sa ponecháva 10 % kalamitnej biomasy. Obnovenie lesných porastov na kalamitnej ploche sa bude uskutočňovať podľa schválených projektov obnovy lesov, v ktorých Správa TANAP-u uplatňuje záujmy ochrany prírody a krajiny (odporúčanie 15).

#### Turizmus a rozvoj

**Odporúčanie 16:** Turistika sa má uskutočňovať v súlade s únosnou kapacitou prírodného prostredia TANAP-u, s prihliadnutím na požadovaný štandard kvality a s rešpektovaním princípov udržateľnej návštevnosti, namiesto masového turizmu. V zóne A a B by sa nemala rozširovať infraštruktúra turistiky, táto by sa mala sústrediť mimo územia TANAP-u. Súčasné prekročenie ubytovacej kapacity pre turistiku by sa malo redukovať, s cieľom odstránenia ubytovania s nižšou kvalitou. Väčšia pozornosť by sa mala venovať zlepšeniu kvality existujúcej turistickej infraštruktúry.

**Odporúčanie 17:** Športové zariadenia najviac poškodzujúce životné prostredie, ako sú snežné skútre a terénne motocykle, by nemali byť povolené v územiach so 4. a 5. stupňom ochrany. Všetky ostatné športové a turistické aktivity by sa mali udržať v existujúcich územiach a trasách navrhnutých pre tieto činnosti a v súlade s návštevým poriadkom. Navr-

**Realizácia:** Problematiku rozvoja rekreácie a turistiky v TANAP-e upravuje záväzná časť územného plánu veľkého územného celku Prešovského kraja, schváleného nariadením vlády SR č. 216/1998 Z. z. a územného plánu veľkého územného celku Žilinského kraja, schváleného nariadením vlády SR číslo 223/1998 Z. z. Nástrojom na usmerňovanie návštevnosti, športových a turistických aktivít je platný Návštevový poriadok TANAP-u, vyhlásený všeobecne záväzným právnym predpisom KÚ ŽP v Prešove. Na odstránenie ubytovacej kapacity nižšej kvality v TANAP-e, Správa TANAP-u ani orgány ochrany prírody a krajiny nemajú primerané právne nástroje. V súčasnosti sa spracováva územný plán mesta Vysoké Tatry, v ktorom Správa TANAP-u uplatňuje požiadavky ochrany prírody a krajiny na vytvorenie environmentálne prijateľných podmienok pre trvalo udržateľné športové a rekreačné aktivity diferencovane podľa únosnosti prírodného prostredia jednotlivých zón TANAP-u (odporúčanie 16).

V územiach s 5. stupňom ochrany sa snežné skútre a terénne motocykle nepoužívajú. V územiach so 4. stupňom ochrany (časť lyžiarskych zjazdoviek v alpskom a kosodrevinovom stupni) Správa TANAP-u v súčinnosti s orgánmi ochrany prírody a krajiny zabezpečí kontrolu územia, aby sa tu nepoužívali snežné skútre a terénne motocykle (odporúčanie 17).

#### Finančné nástroje EÚ

**Odporúčanie 18:** Slovenské orgány by mali sledovať všetky možnosti financovania podľa rezolúcie Rady Európskej únie o Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka.

**Realizácia:** Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka je významným kompenzačným nástrojom



pre oblasť ochrany prírody a krajiny a pre oblasť lesníctva. Príslušné orgány štátnej správy rezortu životného prostredia a rezortu pôdohospodárstva prostredníctvom svojich inštitúcií budú iniciovať vypracovanie projektu o zameraných na získanie finančných prostriedkov z tohto fondu EÚ.

Slovenský národný komitét IUCN, v spolupráci so zástupcami tretieho sektora, predložil v decembri 2005 MZP SR návrh Prehlásenia vlády SR o TANAP-e. Prípadom, že vláda SR môže prijať aj iné znenie prehlásenia. Náš návrh prehlásenia je nasledovný:

Tatranský národný park je naším najstarším a z hľadiska prírodných a krajinných hodnôt najvýznamnejším veľkopoľným chráneným územím, zachovanie ktorého je dôležitou súčasťou národnej stratégie ochrany životného prostredia a TUR. Prírodné dedičstvo Tatier sa od roku 1949 chráni zákonom ako národný park IUCN zapísala TANAP do svetového systému chránených území ako národný park manažérskej kategórie II, s prioritou ochrany ekologických procesov a rekreačného využívania. Organizácia Spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru (UNESCO) roku 1993 uznala Tatry ako rezervu biosféry (biosférickú rezerváciu) pre uskutočňovanie medzivládneho programu Človek a biosféra (MAB), ku ktorému pristúpila aj Slovenská republika. V zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny na území TANAP-u je prioritnou funkciou ochra-

znamných biotopov a druhov rastlín a živočíchov. Program starostlivosti o TANAP zohľadňuje zásady TUR obyvateľov Tatier a prispieva k TUR podtatranského regiónu. Program starostlivosti o národný park má prednosť pred inými regionálnymi rozvojovými programami. Vláda SR vedomá si zodpovednosti za zachovanie prírodného dedičstva Tatier, vytvorí finančné, materiálne, kompetenčné a personálne podmienky pre úspešnú realizáciu schváleného programu starostlivosti o TANAP.

#### Trvalo udržateľný rozvoj TANAP-u

V súvislosti s diskusiou o spôsoboch odstraňovania následkov víchrice v lesoch TANAP-u koncom roku 2005 z iniciatívy Výboru vlády SR pre rozvoj Tatier bola vypísaná verejná súťaž na vypracovanie štúdie o trvalo udržateľnom rozvoji Tatier. Koncom roku 2005 víťaznú štúdiu prezentovali jej spracovatelia na seminári v Tatranskej Lomnici. Základom filozofie TUR je predovšetkým trvalo udržateľný život obyvateľov, ktorí žijú v okolí TANAP-u a tiež na jeho území. Historicky danou osobitosťou TANAP-u je, že na jeho území od Podbanského po Tatranskú kotlinu sa nachádzajú osady, ktoré tvoria mesto Vysoké Tatry. Preto je potrebné, aby každá štúdia o TUR TANAP-u rešpektovala reálny stav a princípy trvalo udržateľného života aplikovala na obyvateľov mesta Vysoké Tatry, ako aj na obyvateľov historicky vzniknutých podtatranských obcí tak, ako to bolo spomínané vyššie. Rešpektovanie tej-

a na druhej strane prísne konzervačný scenár, podľa ktorého by sa mal zakázať vstup návštevníkov do väčšiny tatranských dolín a na všetky tatranské štíty, mali by sa vylúčiť športovo-rekreačné činnosti a v národnom parku by sa mala jednoznačne uprednostňovať len prírodoochranná funkcia bez ohľadu na doterajší vývoj športovo-rekreačných a zdravotno-kúpeľných aktivít.

Iný prijateľný scenár predstavuje diferencovanú efektívnu ochranu a starostlivosť o ekosystémy a krajinu a kvalitatívny rozvoj už existujúcej infraštruktúry cestovného ruchu, ktorý zabezpečuje dlhodobu udržateľnú prosperitu celého tatranského regiónu, založenú na dôslednej ochrane a revitalizácii prírodných, kultúrno-historických a krajinných hodnôt a kvalitatívnom rozvoji celého tatranského regiónu, nielen mesta Vysoké Tatry. V existujúcich strediskách cestovného ruchu na území mesta Vysoké Tatry nemožno rozvíjať cudzie a charakteru národného parku nezodpovedajúce aktivity, ktoré patria do lunaparkov a zábavných stredísk. Aj v podtatranskom regióne je potrebné rozvíjať funkcie a aktivity, ktoré sú pre tento región typické a pre návštevníkov atraktívne.

Úspešná realizácia filozofie TUR v Biosférickej rezervácii Tatry a v podtatranskom regióne bude zrejme spočívať v primeranom využívaní najhodnotnejších a najcitlivejších častí jadrového územia na vedu, výskum, oddych spojený s výchovou a poznávaním prí-



Tatranská Polianka (november 2004)



... po roku (november 2005)

na prírody. Vláda SR v súlade so svojím vládnym programom, zodpovednosťou a kompetenciou uznáva, že pre TANAP, ako územie celoštátneho a medzinárodného významu, je nevyhnutné v štruktúre rezortu životného prostredia zabezpečiť jednotný systém riadenia formou Riaditeľstva TANAP-u, s výkonnou právomocou orgánu ochrany prírody a krajiny na celom území TANAP-u a integrovanou starostlivosťou o ekosystémy na pozemkoch vo vlastníctve štátu. Poradný orgán Riaditeľstva TANAP-u budú tvoriť renomovaní nezávislí experti na problematiku ochrany jednotlivých zložiek tatranskej prírody i celých ekosystémov, ako aj na manažment národných parkov a interpretáciu ich hodnôt. V tatranskom regióne vznikne Rada pre TUR, v ktorej budú mať pomerne zastúpenie samosprávne orgány obcí, podnikatelia, vlastníci a užívatelia lesov, mimo vládne organizácie ochrany prírody a vedeckí pracovníci. Starostlivosť o prírodu a krajinu TANAP-u sa uskutočňuje diferencovane podľa zón. Komplexná ochrana a starostlivosť o polyfunkčné územie TANAP-u je v súlade s požiadavkami EÚ vo vzťahu k ochrane európsky vý-

to požiadavky v TANAP-e znamenajú, že rozvojové programy nemožno jednostranne uplatňovať len na mesto Vysoké Tatry, ale majú sa rovnako realizovať aj v historicky vzniknutých podtatranských obciach a mestách, ktoré sa nachádzajú v ochrannom pásme TANAP-u a mimo neho. Naše Tatry spolu s poľskou časťou sú spoločnou cezhraničnou biosférickou rezerváciou, a preto filozofiu TUR je potrebné realizovať primerane v oboch národných parkoch. Kľúčová úloha v aplikácii tejto filozofie patrí prechodnému územiu, ktoré sa nachádza v podhorí Tatier.

S prihliadnutím na súčasné rozvojové trendy v Tatrách a na záujmy rozličných vplyvných skupín podnikateľov a užívateľov prírodných zdrojov TANAP-u po odstránení následkov kalamity v lesoch TANAP-u možno hypoteticky vytvoriť niekoľko rozvojových scenárov. Medzi krajné náčrty vývoja TANAP-u, bez možnosti praktického uskutočnenia, patrí na jednej strane scenár nekoordinovaného, svojvoľného a chaotického rozvoja infraštruktúry cestovného ruchu, čo povedie k strate prírodných hodnôt národného parku

rodny, nárazníkovej zóny na rekreáciu, liečebno-kúpeľné a športové činnosti a prechodného (rozvojového) územia v ochrannom pásme národného parku vo využívaní ponuky polohového, prírodného, kultúrno-historického a úžitkového potenciálu prechodného (rozvojového) územia v podhorí Tatier. Ochrana prírody sa nemá považovať za limitujúci faktor obmedzujúci prosperitu regiónu, ale za stimul, ktorý nebude na úkor kvality a režimu ochrany prírody. Podľa mnohých zahraničných skúseností táto filozofia sa dá realizovať, ak sa zmení terajšia predstava o potrebe ďalšieho budovania infraštruktúry cestovného ruchu a športu na predstavu o možnosti zlepšenia kvality existujúcich zariadení. Treba veriť, že uskutočnenie víťaznej štúdie trvalo udržateľného rozvoja tatranského regiónu prispieje k perspektíve udržateľného života jeho obyvateľov.

prof. Ing. Ivan Vološčuk, DrSc.  
predseda Slovenského národného komitétu IUCN  
Ilustračné foto: Juraj Švajda (2004),  
Pavol Tajboš (2005)